

Till Riksdagen

Ersättningsstadga för riksdagen

Riksdagens förvaltningsstyrelse lägger härmed fram förslag till ersättningsstadga för riksdagen och får i anslutning härtill anföra följande.

Inledning

I samband med att konstitutionsutskottet i betänkande nr 42 till 1966 års riksdag lade fram förslag till vissa ändringar i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppdragets fullgörande (*ersättningsstadgan*) uttalade utskottet, att stadgan syntes bristfällig i olika hänseenden och därför borde bli föremål för en allmän teknisk översyn. Utskottet anförde härom i huvudsak följande:

I det föregående har vissa brister påpekats, och även på flera andra punkter föreligger anledning till närmare överväganden. Utskottet vill särskilt anteckna två frågor av större räckvidd som diskuterats i samband med behandlingen av förevarande ärende men i vilka utskottet inte funnit sig kunna nu framlägga några förslag. Det ena gäller den nuvarande konstruktionen med grundbelopp och tillägg, där utskottet ifrågasatt om inte en »nollställning» borde ske genom att arvodets åsyftade bruttobelopp 1966 direkt utsätts i lagtexten; utskottet har emellertid ansett att en sådan ändring bör föregås av mera ingående överväganden, vilka lämpligen kan göras av riksdagens förvaltningskontor. Den andra frågan avser sjukförmånerna, där det synes kunna ifrågasättas om inte en reglering efter samma principer som gäller för statstjänstemännen, dvs. med sjuklön och arbetsgivarinträde, borde införas. Även regeln om pensionsavdrag från arvode i 1 § 3 mom. samt grupplivförsäkringen kan förtjäna att överses. Enligt utskottets mening kan det också helt allmänt sägas, att ersättningsstadgans tekniska konstruktion är förtjänt att ses över i ett sammanhang. I och med att riksdagen med tillkomsten av dess förvaltningskontor får bättre administrativa möjligheter, inte minst på det tekniska område som här är aktuellt, synes emellertid konstitutionsutskottet lämpligen kunna avlastas huvuddelen av utredningsarbetet i ersättningsfrågorna. Detta bör i stället ankomma på förvaltningskontoret, som också bör ta initiativ till önskvärda ändringar av teknisk natur.

Utskottets betänkande godkändes av riksdagen. Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har därefter i skilda framställningar lagt fram förslag till ändringar i ersättningsstadgan.

På förslag av styrelsen höjdes sålunda 1967 det engångsbelopp, som utgick enligt då gällande bestämmelser om grupplivförsäkring, från 25 000 till 31 000 kronor (KU 1967: 31).

Efter förslag från styrelsen antogs vidare, med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1969, regler om visstidspension för riksdagens ledamöter (KU 1968: 40). Dessa regler utgjorde en principiell nyhet i ersättningsstadgan.

Hösten 1970 beslöt riksdagen vissa ändringar av teknisk natur i ersättningsstadgan. De gällde arvode till talmannen, anpassning av grupplivförsäkringen till det för statstjänstemännen gällande systemet samt vissa modifikationer i bestämmelserna om visstidspension (KU 1970:49). Utom vad gäller arvodet till talmannen grundade sig riksdagens beslut på förslag av förvaltningskontorets styrelse.

Sedan arbetet med att färdigställa de provisoriska lokalerna för riksdagen vid Sergels torg och andra uppgifter, som sammanhängt med enkammarreformen, numera väsentligen blivit genomförda, har förvaltningsstyrelsen funnit tiden vara inne för att verkställa den allmänna översyn av ersättningsstadgan, som riksdagen uttalat sig för.

Styrelsen beslöt den 4 juni 1971 att genomföra en översyn av ersättningsstadgan med sikte på att förslag i ämnet skulle kunna föreläggas riksdagen under höstsessionen 1971. Arbetet har bedrivits under ledning av en inom styrelsen tillsatt arbetsgrupp och med tillgång till särskild expertis.¹

Under arbetet har alla de förslag till ändringar i ersättningsreglerna prövats, som såvitt för styrelsen varit känt blivit framförda i skilda sammanhang sedan 1966 och inte redan behandlats i särskild ordning. Sålunda har de frågor övervägts som påpekats i konstitutionsutskottets ovan citerade betänkande. Av dessa har f. ö. frågan om pensionsavdrag från arvode senare tagits upp i motioner, vilka avslogs av riksdagen sedan utskottet (KU 1968: 1) bl. a. hänvisat till att frågan torde komma att aktualiseras i samband med den förutsatta översynen av ersättningsstadgan. En motion har vidare väckts vid årets riksdag (nr 529) med hemställan, att reglerna för visstidspensionering anpassas närmare till motsvarande kommunala regler. Även reformkrav som kommit till uttryck på annat sätt än genom formella initiativ har blivit diskuterade, och vissa frågor har även tagits upp på initiativ av arbetsgruppen själv. I den efterföljande motivskrivningen behandlas dock endast sådant som kommit att få direkt betydelse för förslagets utformning. Någon totalredovisning av alla synpunkter som diskuterats lämnas alltså inte.

Styrelsen har ansett det önskvärt att ersätta den nuvarande stadgan

¹ Herrar Gillis Augustsson, Alvar Andersson och Carl Göran Regnéll, fröken Viola Sandell samt herr Ola Ullsten. Experter har varit tf. direktören Magnus Huss (RFK), byråchefen Marianne Sjönell (SPV) och jur. dr Fredrik Sterzel (KU).

med en helt ny författning. Som benämning på denna förslår styrelsen »ersättningsstadga för riksdagen». En genomgående strävan har varit att göra författningen lättöverskådlig och att utforma såvitt möjligt enkla bestämmelser. Även där egentliga materiella nyheter inte föreslås innebär författningsförslaget genomgripande redaktionella förändringar. På åtskilliga punkter blir, liksom nu, kompletterande föreskrifter erforderliga. Sådana kommer att utfärdas av styrelsen så snart som möjligt efter det statsmakterna tagit ställning till stadgeförslaget.

Några nya typer av förmåner innehåller inte styrelsens förslag till stadga jämfört med den nu gällande. Förmånerna är av sju typer: (1) arvode, (2) traktamente, (3) kostnadsersättning, (4) reseförmåner, (5) grupplivförsäkring, (6) pensionsförmåner och (7) avgångsersättning. Vad gäller (1)—(5) och (7) innebär förslaget i första hand rent tekniska och redaktionella förändringar. I fråga om (6) åsyftas en utbyggnad av den nuvarande ordningen till ett fullt utvecklat pensionssystem, som nära ansluter till vad som gäller för tjänstemän. De viktigaste nyheterna är en tioprocentig tilläggspension vid 67 års ålder samt sjukpension och familjepension.

Framställningen i det följande indelas i två huvudavsnitt. Det första, med rubriken »Arvode m. m.», behandlar förmånerna (1)—(5). Det andra, med rubriken »Pension m. m.», behandlar förmånerna (6) och (7) och innehåller sålunda de flesta sakliga nyheterna. I båda avsnitten redovisas först gällande bestämmelser m. m. och därefter överväganden och förslag.

En tabell, som anknyter till pensionsavsnittet, fogas som *bilaga 1* vid denna framställning. Förslaget till ny ersättningsstadga återfinns i *bilaga 2*.

Arvode m. m.

Gällande bestämmelser

Någon närmare redovisning av bestämmelsernas utveckling och förarbeten skall inte lämnas. Endast vissa punkter av direkt betydelse i detta sammanhang kommer att nämnas. Beträffande den närmaste bakgrunden till de nuvarande reglerna hänvisas till KU 1959: 18, 1962: 20 och 1966: 42. Allmänt kan sägas att ersättningsreglerna fick sin alltjämt gällande grundkonstruktion genom det förstnämnda utskottsutlåtandet. Till grund för detta låg ett betänkande av 1957 års riksdagsarvodesutredning. Systemet har genom de båda senare utskottsbetänkandena förändrats i detaljerna samt byggts på med regler om grupplivförsäkring (1962) och kostnadsersättning (1966). Det sistnämnda betänkandet innehåller bl. a. (KU 1966: 42 s. 2—4) en kort sammanfattning av ersättningsreglernas huvudpunkter sedan 1866.

Den grundläggande bestämmelsen om arvode återfinns i 1 § 1 mom. andra stycket. Enligt den utgår »grundarvode» med 31 000 kronor för år. Förvaltningsstyrelsen äger enligt 2 mom. besluta sådant tillägg eller avdrag på detta grundarvode som »svarar mot förändringar i löner till befattningshavare i statens tjänst».

Vid 1959 års reform sattes arvodet till 24 000 kronor för år. Den s. k. arvodesnämnden, som bestod av talmännen och kanslideputerade, fick befogenhet att, efter hörande av arbetsmarknadens parter, besluta om förändringar som betingades av förskjutningar i det allmänna löneläget. Vissa eftersläpningar kom emellertid att inträffa genom att arvodesnämnden inte ansåg sig ha befogenhet att beakta annat än sedvanliga generella procenthöjningar. Med hänsyn till bl. a. den särskilda höjningen av samtliga löner på chefslöneplanen 1962 ändrades grundarvodet detta år till 26 000 kronor. I utskottsbetänkandet antecknades bl. a. (KU 1962: 20 s. 7) att årsarvodet efter denna höjning skulle utgöra omkring 2/3 av lönen i löneklass 1 på löneplan B. Sedan en ny eftersläpning inträffat till följd av bl. a. en löneplansrevision, höjdes grundarvodet 1966 till nuvarande belopp. Utskottet antecknade (KU 1966: 42 s. 12) att detta endast innebar ett fasthållande vid den förut tillämpade principen. Arvodet borde då mera motsvara omkring 2/3 av lönen i löneplan C.

Kort före sistnämnda beslut hade arvodesnämndens befogenheter överförts till styrelsen för riksdagens förvaltningskontor, som inrättats den 1 juli 1966. Utskottet hade, innan det lade fram förslaget om höjning av grundarvodets belopp, inhämtat att styrelsen för sin del ansåg sig kunna utan ändring av 1 § 2 mom. beakta även sådana ändringar i löneläget som föranlett 1962 och 1966 års ändringar i ersättningsstadgan. Utskottet tillstyrkte att en utvidgad automatik kom till stånd i enlighet med denna nya tolkning av stadgandet. Riksdagen anslöt sig härtill. De befogenheter, som tidigare tillkom styrelsen för förvaltningskontoret, överfördes 1971 till riksdagens förvaltningsstyrelse.

Numera gäller alltså full »automatik» genom beslut av förvaltningsstyrelsen, utgående från principen »2/3 av C 1». Endast för ändring, som avviker från denna princip, erfordras stadgeändring. Arvodet utgör f. n. 52 284 kronor för år.

En särskild regel om pensionsavdrag från arvode har upptagits i 1 § 3 mom. Det stadgas där, att ledamöter som fyllt 65 år skall vidkännas avdrag från arvodet för vissa slags pensioner, nämligen tilläggspension enligt lagen om allmän försäkring och egenpension på grund av anställning i allmän tjänst. Avdraget skall dock ej överstiga hälften av arvodet.

Regeln innebär alltså att avdrag inte görs för egenpension på grund av anställning i enskild tjänst eller för tjänstelivränta på grund av an-

ställning i allmän tjänst och inte heller för pension som utgår före 65 års ålder utan först sedan denna gräns passerats.

Avdragsregeln infördes 1962. Som motivering anfördes följande (KU 1962: 20 s. 7):

Som ersättning för riksdagsmannaupdragets fullgörande utgår numera såväl ett årsarvode med ett belopp, avpassat med hänsyn till att arvodet skall ge en med hänsyn till uppdragets natur rimlig bärgning för den som saknar andra inkomster, som ock egenpension och efterlevandepension. Om den ovan föreslagna arvodeshöjningen genomföres, kommer årsarvodet att utgöra omkring två tredjedelar av årslönen för en statlig befattningshavare med lön enligt B 1 (löneklass 1 å löneplan B). Därtill kommer, att den allmänna tilläggspensionen, till vilken arvodet grundar rätt, ej påverkas av att riksdagsmannen förutom pensionen uppstår fullt riksdagsarvode. Med hänsyn till det sålunda anförda bör enligt utskottets mening en reduktion ske av riksdagsarvodet, i fall riksdagsmannen samtidigt uppstår tilläggspension jämlikt lagen om allmän försäkring eller pension på grund av allmän, d. v. s. statlig eller kommunal, tjänst. Utskottet vill emellertid förorda, att reducering icke sker innan riksdagsmannen fyllt 65 år. Vid bestämmande av avdragets storlek talar visserligen starka skäl för att bestämma, att reducering kan ske med mer än hälften av arvodet. Ett sådant skäl är att avdragsprocenten ej borde vara mindre än i fråga om pensionsavdraget, då inkomstklyftan vid avgång från riksdagen annars kan te sig mycket hög för den som samtidigt avgår från allmän tjänst. Emellertid talar även rättviseskäl för att avdraget bör göras så högt, att det blir kännbart ej bara för dem som har en jämförelsevis liten pension, vars belopp helt kan komma att avdragas å arvodet, utan även för dem som har höga pensioner. I detta sammanhang må framhållas, att högsta pensionsbelopp enligt SPR f. n. är cirka 40 000 kr. Utskottet har emellertid av de skäl som inom utskottet anförts i motsatt riktning, såsom hänsyn till statstjänstemännens nuvarande förmåner, stannat för att föreslå ett pensionsavdrag om *högst hälften av arvodet*. Avdraget skall således icke i något fall bli större än pensionens belopp. Utskottet vill dessutom erinra om att detta förslag, såsom även nämnts ovan, utgör en preliminär lösning i avvaktan på resultatet av författningsutredningens arbete.

Som redan nämnts väcktes motioner 1968 med yrkande att avdragsregeln skulle upphävas. Utskottet (KU 1968: 1) fann inte skäl att frångå 1962 års ställningstagande men framhöll samtidigt, att det inte var utslutet att utvecklingen på det statliga löneområdet kunde komma att påkalla en ny prövning från riksdagens sida. Avdragsregeln »torde också komma att aktualiseras i samband med en allmän översyn av ersättningsreglerna i anledning av övergång till enkammarssystem».

Om t r a k t a m e n t e är stadgat i 1 § 1 mom. tredje stycket. Riksdagens ledamöter indelas i tre grupper efter bosättningen, räknat efter avstånd fågelvägen från riksdagshuset. Överstiger detta avstånd 70 kilometer, utgår traktamente under sessionstid med »705 kronor för månad».

Understiger avståndet 15 kilometer, utgår aldrig något traktamente. Ligger avståndet mellan de båda gränserna kan traktamente med högst det angivna beloppet beviljas av förvaltningsstyrelsen efter ansökan. Den i samband med arvodet citerade regeln i 2 mom. om »automatik» genom beslut av förvaltningsstyrelsen är tillämplig även på traktamentena. Dessa kan anpassas efter förändringar i vad som gäller för statstjänstemän.

Då traktamentsregeln infördes 1959 var avsikten, att fullt traktamente skulle motsvara det lägsta belopp som utgick i traktamentsklass A till »förrättningsman med eget hushåll». Sedan länge gäller enligt de statliga traktamentsreglerna en gräns mellan femtonde och sextonde dagen av en förrättning. Under de första 15 dagarna utgår ett högre belopp. Vid längre förrättningar har det ansetts, att vederbörande förrättningsmän skall kunna ordna bostad etc. till lägre kostnad än vid kortare förrättningar. För riksdagens ledamöter skall alltså det lägre beloppet enligt »16-dagarsregeln» gälla, under hela sessionstiden. För att bibehålla traktamentet vid den avsedda relativa nivån vidtogs en beloppsjustering 1962.

Om tillämpningen av regeln om möjlighet till traktamente för den som är bosatt mindre än 70 men längre än 15 kilometer från riksdagshuset gäller enligt praxis bl. a. följande. Under senare år har ingen beviljats traktamente som varit bosatt närmare än 25 kilometer fågelvägen från riksdagshuset. I ett fåtal fall har fullt traktamente tillerkänts vederbörande. Vanligen medges reducerat traktamente. Detta utgår alltid med 2/3 av fullt traktamente.

F. n. utgör fullt traktamente 1 260 kronor för månad, och reducerat traktamente sålunda 840 kronor för månad.

Samtliga ledamöter av riksdagen erhåller enligt 1 § 1 mom. andra stycket *k o s t n a d s e r s ä t t n i n g* med 3 600 kronor för år. Beloppet är beskattningsbar inkomst enligt anvisningarna till 32 § 3 mom. kommunalskattelagen.

Kostnadsersättningen infördes 1966. Motsvarande förmåner hade emellertid utgått även tidigare. Härom hänvisas till den förut nämnda historiken i utskottsbetänkandet. I sin motivering anförde utskottet följande (KU 1966:42 s. 13—14):

Som framgått av redogörelsen för ersättningsreglernas utveckling har tre i princip skilda faktorer beaktats: *dels* själva arbetet och det därav orsakade inkomstbortfallet, *dels* de fördyrade levnadskostnaderna för ledamöter bosatta utanför riksdagsorten, *dels* andra omkostnader som riksdagsuppdraget medför oberoende av ledamöternas bosättning. För de sistnämnda avsåg 1943, 1946 och 1947 års sakkunniga att särskild ersättning skulle utgå under sessionstid; samtliga tänkte sig ett skattefritt belopp på drygt 1 000 kronor. År 1951 infördes i stället generell avdragsrätt vid beskattningen med 3 000 kronor, vilken 1954 ersattes med en särskild kostnadsersättning av samma storlek. Skillnaden i belopp berodde på att olika kostnader avsågs. Som utskottet uttalade 1954 hade det

högre beloppet avvägt med hänsyn till inte bara ledamöternas direkta kostnader under sessionerna utan även de utgifter av mångahanda slag som de också mellan sessionerna får vidkännas som ortens folkrepresentanter. De sakkunniga däremot avsåg endast de direkta utläggerna under sessionerna. Enligt 1959 års beslut skulle emellertid samtliga kostnader av ifrågavarande typ täckas ur arvodet. Till följd härav kan detta inte direkt jämföras med den lön som tillkommer t. ex. en statstjänsteman. Utskottet har funnit det riktigt att ett visst belopp återinförs för det ändamål som här åsyftas. Detta belopp, som alltså bör utgå till samtliga ledamöter, bör emellertid inte, som fallet var före 1959, vara a priori undantaget från beskattning. I stället bör ledamöterna enligt 32 § 3 mom. kommunalskattelagen äska avdrag för de särskilda kostnader som kan visas. Vid övervägande av de olika belopp som i skilda sammanhang föreslagits eller utgått för ifrågavarande ändamål samt penningvärdets förändringar har utskottet stannat för att förorda ett årsbelopp av 3 600 kronor. Detta bör liksom tidigare betecknas kostnadsersättning samt utbetalas med en tolfedel varje kalendermånad.

Regler om avdrag från arvode och traktamente vid frånvaro återfinns i 2 §. De är tillämpliga på frånvaro som inte beror på offentligt uppdrag.

I fråga om avdrag från arvode gäller följande. Beror frånvaron på sjukdom, skall avdrag göras med 9/10 om sjukpenning utgår. För övriga fall gäller att avdrag görs med 2/3 fr. o. m. sextonde frånvarodagen, om bortovaron sträcker sig över längre tid än 15 dagar i följd. Arvode upphör att utgå efter två års frånvaro.

I fråga om avdrag från traktamente gäller följande. Efter 15 frånvarodagar i följd minskar traktamente till hälften. Efter 90 dagars frånvaro utgår inget traktamente. Anledningen till bortovaron saknar betydelse utom om den inte är offentligt uppdrag.

Ur motiven förtjänar närmast två punkter att antecknas. Under offentligt uppdrag inbegrips (KU 1962: 20 s. 9) både sådana som getts av riksdagen och sådana som getts av Kungl. Maj:t eller efter dess bemyndigande. Uppdraget kan även avse förrättning utomlands, t. ex. att vara delegat i FN eller i Europarådets rådgivande församling eller vid interparlamentariskt möte.

Med »9/10-regeln» för fall då sjukpenning utgår har vidare avsetts att i princip bereda full compensation. Regeln infördes 1962 i anslutning till att lagen om allmän försäkring antagits (KU 1962: 20 s. 8—9) och jämkades 1966 i anslutning till att högsta beloppet för tilläggsjukpenning höjts (KU 1966: 42 s. 14).

Om praxis bör anteckas att ledamöterna anses ha rätt att underlåta anmälan till försäkringskassa och i stället uppbära fullt arvode från riksdagen. Det har särskilt ansetts önskvärt från administrativ synpunkt att såvitt möjligt undgå sjukkontroll, avdrag etc. under sessionsuppehållen.

Om reseförmåner stadgas i 3 §. Varje ledamot av riksdagen äger anlita »inrikes järnvägar och statliga busslinjer» året om i obegränsad utsträckning. Riksdagen inköper för varje ledamot ett årskort på SJ. Förmånerna omfattar även single sovplats. Sådan måste emellertid rekvireras särskilt. I fråga om flyg gäller att ledamot som erhåller helt traktement har rätt att flyga mellan riksdagsorten och hemorten under sessionstid samt till och från session. Särskild rekvisition av flygresor måste göras, eftersom årskort inte finns hos Linjeflyg.

I föreskrifter som utfärdas av förvaltningsstyrelsen kan bestämmas, att ledamöterna får använda även andra färdmedel. Sådana föreskrifter har utfärdats beträffande bl. a. taxi och kommunala kollektivtransportmedel. Från dessa regler bortses emellertid i detta sammanhang.

Det bör tilläggas att ledamöterna givetvis erhåller ersättning enligt vanliga regler för resekostnader i samband med särskilda förrättningar för riksdagen, t. ex. utskottsresa eller bevistande av sammanträde med utskott eller annat riksdagsorgan mellan sessionerna.

Det har redan nämnts att bestämmelser om grupplivförsäkring infördes 1962. I 1 § 1 mom. fjärde stycket stadgas till en början att riksdagens ledamöter är grupplivförsäkrade på det allmännas bekostnad. Närmare bestämmelser ges i 7 § tredje stycket. Där sägs numera, att försäkringsförmåner skall utgå med motsvarande tillämpning av reglementet den 14 december 1962 (nr 698) angående statens grupplivförsäkring, om ledamot avlider före 67 års ålder.

Bestämmelserna avvek från början från det statliga reglementets därigenom att försäkringsbeloppet inte avtrappades efter uppnådda 55 års ålder och att barn tillägg inte utgick. En ändring härvidlag, som alltså innebar att de statliga reglerna i princip blivit tillämpliga, genomfördes 1970 (KU 1970: 49).

Om praxis förtjänar antecknas att de statliga bestämmelserna tillämpats, mot ordalydelsen i 7 §, även i ett fall där en ledamots hustru avlidit. Det ansågs förutsatt att förmåner skulle utgå i full överensstämmelse med de statliga reglerna och sålunda även i detta fall.

Enligt 4 § utgår ett högre arvode till talmannen än till riksdagens övriga ledamöter. I stället för arvode enligt 1 § äger han uppbära arvode som motsvarar lönen till statsråd. I fråga om traktement, kostnadsersättning, reseförmåner och grupplivförsäkring gäller samma regler som beträffande övriga ledamöter.

En särskild bestämmelse om traktement i utrikesnämnden och löne delegationen har upptagits i 5 §. Enligt denna erhåller ledamot och suppleant i nämnda båda organ traktement med 75 kronor för varje sammanträdesdag under tid då session inte pågår.

Detta traktamente utgår alltså även till den som är bosatt på sammanträdesorten, och det utgör i vanlig ordning inte beskattningsbar inkomst.

Överväganden och förslag

I de delar, som behandlas i detta avsnitt, innebär styrelsens förslag, som sagts förut, väsentligen förändringar av teknisk och redaktionell natur. Några konkreta anvisningar om önskade reformer har inte heller getts av riksdagen. Vissa sakliga nyheter föreslås dock.

Vad först beträffar arvodet måste mot gällande konstruktion riktas invändningen, att den inte återspeglar vad som faktiskt gäller. Den »automatik», som infördes 1959 i fråga om arvodesändringar och som ytterligare byggdes ut 1966 genom en ny tolkning av stadgans bestämmelse, utgör i och för sig ett betydande värde från både administrativa och principiella synpunkter. Sedan en norm väl antagits, kan den tillämpas utan stadgeändring och förnyade saktidiskussioner efter varje allmän avtalsrörelse. Det grundarvode på 31 000 kronor, som anges i stadgan, har emellertid ingen anknytning till verkligheten. Det har visats i det föregående att ett belopp av 24 000 kronor sattes från början, 1959, och att detta höjdes 1962 och 1966 med hänsyn till en löneplansrevision m. m. som den dåvarande arvodesnämnden inte ansåg sig kunna beakta. Resultatet har blivit att stadgan inte ger någon upplysning vare sig om det arvode som utgår eller om hur detta räknats fram.

I utskottsbetänkandet 1966 framfördes tanken på en »nollställning» varigenom 1966 års arvode angavs som grundarvode. Tanken fick emellertid falla, då utskottet ansåg att en sådan ändring borde föregås av mera ingående överväganden, vilka lämpligen kunde göras av förvaltningskontoret.

Den princip som tillämpas i praktiken är, som nämnts förut, att arvodet skall motsvara 2/3 av lönen till statstjänstemän i löneklass I på löneplan C. Styrelsen har övervägt om inte denna princip kunde bringas till direkt uttryck i stadgan. Om tidigare överväganden i denna fråga har styrelsen inhämtat följande.

Då (den begränsade) automatiken infördes 1959, anförde utskottet (KU 1959: 18 s. 6—7), att det med hänsyn till riksdagsuppdragets karaktär syntes mindre lämpligt att knyta arvodet direkt till en viss grupp löntagare. I första hand borde dock jämförelser göras med »statstjänstemän i motsvarande inkomstläge». Höjningen av grundarvodet 1962 motiverades med hänsyn till den princip som kommit till uttryck i 1959 års utlåtande, och i senare sammanhang noterade utskottet direkt — som framgått av citat ovan — att arvodet efter höjningen skulle utgöra »omkring två tredjedelar av årslönen för en statlig befattningshavare med

lön enligt B 1» (KU 1962: 20 s. 5 och 7). Den senaste arvodeshöjningen motiverades med att arvodet »enligt ställningstagandena 1959 och 1962» borde motsvara »ungefär två tredjedelar av lönen i löneklass C 1» (KU 1966: 42 s. 12). Därutöver gjordes det nyss nämnda uttalandet om en eventuell »nollställning» av stadgans bestämmelse om grundarvode.

Enligt styrelsens mening talar starka skäl för att nu bringa principen »2/3 av C 1» till direkt uttryck i stadgan. Den har redan tillämpats så länge, att styrelsen inte kan finna fog för några sådana principiella betänkligheter som uttalades 1959. En särskild fördel är att automatiken förs ett steg längre, i det att beslut av förvaltningsstyrelsen inte längre blir erforderliga för »automatiska» arvodesändringar. Dessa kan verkställas genom omräkningar inom förvaltningskontoret.

Särskilt sedan automatiken genomförts på sätt som skett och föreslagits — sålunda i tre steg: 1959, 1966 och nu — är det uppenbart att skäl saknas att före arvodesändring höra arbetsmarknadens parter i enlighet med 1959 års riksdagsuttalande. Det torde f. ö. ha förutsatts 1966, att denna ordning inte vidare skulle behöva tillämpas.

Härefter uppkommer frågan om pensionsavdrag från arvode. Styrelsen har i det föregående redovisat motiven för den nuvarande avdragsregeln samt riksdagsbehandlingen av motioner om slopande av regeln 1968. Det har angetts i utskottsbetänkandena både 1966 och 1968 att frågan skall prövas vid den allmänna tekniska översynen av ersättningsstadgan.

Mot regeln i fråga kan främst två principiella invändningar av betydande tyngd framställas. Till en början är konstruktionen orättvis. Bl. a. avser den bara pensioner i allmän men inte i enskild tjänst, och vidare är den genom maximeringsregeln — avdrag med högst halva arvodet — mera oförmånlig för lägre pensioner än för högre. Att ytterligare utvidga regelns tillämpning eller höja maximigränsen utöver halva arvodet kan emellertid knappast komma i fråga mot bakgrunden av de riksdagsuttalanden som gjorts.

Vidare är det principiellt föga tilltalande att ledamöterna inte erhåller samma arvode. Särskilt efter enkammarreformen har denna invändning fått avsevärd tyngd. Samtliga ledamöter får nu söka bli nominerade och valda i direkta val, dessutom för en kortare mandatperiod än tidigare. Den som blivit vald har otvivelaktigt därigenom dokumenterat sin förankring på sådant sätt, att det kan framstå som stötande att riksdagen endast ger honom ett reducerat arvode för hans arbete.

Överväganden av denna art har lett styrelsen till att förorda, att den nuvarande avdragsregeln slopas. Detta innebär inte att styrelsen ställer sig främmande för tanken på en samordning av pension och riksdagsarvode. Reduktion bör emellertid i så fall inte ske på arvodet utan på pensionen i den mån detta är möjligt.

I ett fall, som inte omfattas av den nuvarande avdragsregeln, finner styrelsen emellertid att avdrag bör göras från arvodet. Det gäller sjukbidrag eller förtidspension, som ledamot kan uppbära enligt lagen om allmän försäkring. En samordning genom att motsvarande avdrag görs från riksdagsarvodet i sådana fall är en ofrånkomlig konsekvens bl. a. av de i det följande behandlade reglerna om sjukpension.

I fråga om traktamentet gäller till en början detsamma som redan sagts om arvodet. Nuvarande bestämmelser ger inte upplysning om vad som faktiskt gäller. Styrelsen föreslår därför en ny regel som direkt ger uttryck för den princip som tillämpats alltsedan 1959.

Styrelsen har också ingående diskuterat traktamentsreglernas utformning i övrigt, främst 70- och 15-kilometersreglerna, samt studerat tillämpningen i praxis. Styrelsen har stannat för att inte föreslå någon ändring. Det är uppenbart att tveksamma gränsfall alltid uppkommer, vilka regler man än ställer upp, och det kan inte hävdas att gällande konstruktion medfört särskilda nackdelar. Styrelsen har bl. a. övervägt om något kan vara att vinna på att överge principen »avstånd fågelvägen» för en princip »restid med vanliga kommunikationsmedel» eller liknande. Samma tanke togs f. ö. upp redan vid 1959 års reform men avvisades då med hänsyn till de praktiska svårigheter som tillämpningen skulle möta. Samma synpunkter har beaktats av styrelsen i detta sammanhang.

Reglerna om avdrag vid frånvaro bör enligt styrelsens mening i första hand ges en enklare och mera lättillgänglig avfattning. Det synes lämpligt att skilja mellan olika avdragsfall i olika paragrafer.

Vad först beträffar avdrag från arvode vid frånvaro på grund av sjukdom har i det föregående visats, att den nu gällande »9/10-regeln» avser att ge full kompensation. Resterande del av arvodet, alltså 1/10, och (den skattefria) sjukpenningen skall tillsammans ge ungefär samma nettoresultat som fullt arvode och ingen sjukpenning.

Hur 9/10-regeln fungerar i praktiken kan lätt klargöras om man jämför med avdrag enligt den tabell för liknande fall enligt lagen om yrkesskadeförsäkring som intagits i en bilaga till Allmänt avlöningsavtal för statliga och vissa andra tjänstemän (AST). Det nu utgående riksdagsarvodet motsvarar 145 kronor för dag. Sjukpenning och 1/10 arvode utgör $(52+14:50=)$ 66 kronor 50 öre. Schablonavdrag enligt nämnda tabell ger resultatet $(145-123+52=)$ 74 kronor. Ledamöterna får alltså enligt 9/10-regeln 7 kronor 50 öre (skattepliktigt) »för litet», dvs. regeln är som schablon betraktad väl anpassad.

Som ett alternativ har i 1966 års utskottsbetänkande, som i denna del citerats i det föregående, pekats på en konstruktion liknande vad som gäller för tjänstemän, dvs. med sjuklön och arbetsgivarinträde.

Styrelsen har vid sin prövning av de båda alternativen funnit skäl tala för ett sådant system. Vid längre tids sjukdom behöver nämligen en ledamot inte riskera att vidkännas minskad pensionspoäng inom den allmänna tilläggspensioneringen, vilket skulle bli följden vid ett system med sjukpenningavdrag därigenom att den pensionsgrundande årsinkomsten minskas. För att ett system med arbetsgivarinträde skall bringas till klart uttryck i stadgan syns följande böra iakttagas. Även om månadsarvodet till ledamöterna liksom i nu gällande stadga likställs med inkomst av anställning vid tillämpning av lagen om allmän försäkring torde härutöver böra utsägas, att ledamot skall anses som arbetstagare. Som »arbetsgivare» torde då riksdagen få anses. Enligt 3 kap. 16 § andra stycket lagen om allmän försäkring ankommer det på Kungl. Maj:t att fastställa på vad sätt ledamoten tillkommande sjukpenning jämte barn-tillägg skall uppbäras från allmän försäkringskassa. En erinran härom syns böra inflyta i stadgan. I övrigt torde erforderliga tillämpningsföreskrifter böra utfärdas av förvaltningsstyrelsen efter i huvudsak det mönster som gäller för statstjänstemännen. Härvid bör förutsättningarna för och konsekvenserna vid undantag från arbetsgivarinträde regleras.

I fråga om avdrag från arvode vid frånvaro på annan grund än sjukdom har några reformkrav inte framställts, och något behov av ändringar i gällande regler har inte heller yppats vid tillämpningen i praxis. Styrelsen föreslår därför ingen ändring.

Styrelsen förordar emellertid att man slopar den för alla frånvarofall gällande men veterligen aldrig tillämpade regeln, att arvode inte längre skall utgå efter två års frånvaro. Sedan mandattiden blivit tre år, får denna regel ännu mindre praktisk betydelse än tidigare.

Vad härefter beträffar avdrag från traktamente har styrelsen inte funnit anledning att föreslå annan ändring i nuvarande ordning än att reglerna ges generell räckvidd. De skulle sålunda bli tillämpliga i samtliga fall av frånvaro. Efter 15 dagars bortovaro nedsätts traktamentet till hälften, och det slutar utgå efter 90 dagars frånvaro.

Kostnadsersättningen har diskuterats av styrelsen mot bakgrunden av det stora antal taxeringsprocesser som uppkommit om äskade avdrag från densamma. Styrelsen har uttrönt att åtskilliga sådana processer pågår f. n. och kan antas resultera i vissa prejudicerande utslag. I detta läge finner styrelsen inte lämpligt att ta upp ett närmare resonemang om kostnadsersättningen. Sedan ökad klarhet vunnits om skattemyndigheternas praxis genom prejudicerande utslag och sammanställning av utslag från olika delar av landet, kommer frågan att tas upp till prövning av styrelsen. Uppgiften blir då att utreda om resultatet kan anses svara mot vad som avsågs vid kostnadsersättningens införande 1966.

Ledamöternas reseförmåner har likaledes varit föremål för granskning. Styrelsen vill fästa uppmärksamheten på att en högst väsentlig ökning av riksdagens kostnader för flygresor inträtt under senare år, utan motsvarande minskning av kostnaderna för single sovplats på tåg. Mot denna bakgrund vill styrelsen understryka det önskvärda i att ledamöterna såvitt möjligt iakttar återhållsamhet med flygresor och beaktar föreliggande möjligheter att använda tåg där det inte vållar särskild olägenhet. Samtidigt har emellertid enkammarreformen medfört ett ökat behov av flygresor för vissa ledamöter. Som en följd av att något bostadsband inte föreligger, på sätt var fallet för andra kammaren, har flera ledamöter än tidigare invalts för valkretsar där de inte är bosatta. Dessa ledamöter saknar enligt nuvarande regler rätt att färdas mellan valkretsen och riksdagsorten med flyg på riksdagens bekostnad. Styrelsen föreslår ett tillägg som ger dem rätt till tio sådana resor varje år under sessionstid.

I övrigt har styrelsen inte funnit anledning att föreslå någon ändring i resereglerna. Däremot kommer styrelsen i samband med att tillämpningsbestämmelser utfärdas till den nya stadgan att överväga vissa justeringar i de av styrelsen själv beslutna föreskrifterna, närmast om resor med taxi och kommunala kollektivtrafikmedel.

Reglerna om grupplivförsäkring reviderades så sent som hösten 1970. Någon saklig ändring är inte påkallad. En redaktionell ändring bör emellertid företas som gör det statliga reglementet helt tillämpligt. Bl. a. bör lydelsen täcka det i praxis aktualiserade fallet, att försäkringsförmåner utgår till följd av att annan än ledamot själv avlidit.

Inte heller beträffande arvode till talmannen är någon saklig ändring påkallad. Styrelsen vill anteckna att bestämmelserna syns böra tillämpas så, att omvald talman erhåller den högre ersättningen även för hela den månad varunder valet förrättas.

Nuvarande regel om särskilt traktamente i utrikesnämnden och löne delegationen vid sammanträde under tid, då session ej pågår, bör enligt styrelsens mening ersättas med en regel om arvode. I sak är det ett arvode som avses, eftersom samma belopp utgår till den som är bosatt på sammanträdesorten. Styrelsen föreslår att arvode med 200 kronor utgår i stället för traktamente med 75 kronor. Vidare bör även den 1971 inrättade riksdagens besvärsnämnd omfattas av stadgandet.

Styrelsen vill framhålla, att de särskilda arvoden i dessa fall beror på att uppdragen i fråga å ena sidan ligger utanför det »ordinarie»

riksdagsarbetet men å andra sidan inte är arvoderade som sådana. I det första avseendet skiljer de sig från t. ex. ledamotskap i utskott, i det andra från t. ex. ledamotskap i förvaltningsstyrelsen. I uppdrag som dessa bör naturligtvis liksom nu något särskilt arvode inte utgå för sammanträden under sessionsuppehåll.

Pension m. m.

Gällande bestämmelser

Bestämmelser om pensionsrätt för riksdagens ledamöter infördes först 1947 och har sedermera förändrats från tid till annan. De mest långtgående förändringarna tillkom *dels* 1960 i samband med att beslutades om den allmänna tilläggs pensioneringen (ATP) och riksdagsman-naarvodet då gjordes pensionsgrundande inom denna pensionering (KU 1960: 27), och *dels* 1968 då rätt till s. k. visstidspension infördes (KU 1968: 40). Sistnämnda år beslutades även om särskild engångsersättning i vissa fall, då förutsättningar för visstidspension saknades.

För närvarande tillämpas således olika pensionsformer vid sidan av varandra. Reglerna härom återfinns i ersättningsstadgan och ett flertal övergångsbestämmelser till denna. En redogörelse för vad som nu gäller i pensionshänseende torde erfordras i förevarande sammanhang. Även bestämmelserna i lagen om allmän försäkring är härvid av intresse.

Pensionsförmånerna enligt lagen om allmän försäkring är egenpension i form av ålderspension och förtidspension eller sjukbidrag samt familjepension i form av änkepension och barnpension.

I fråga om *egenpension* gäller i huvudsak följande.

Ålderspension utgår från 67 års ålder, och förtidspension eller sjukbidrag tillkommer den som dessförinnan på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan har sin arbetsförmåga varaktigt nedsatt med minst hälften.

Hel ålderspension utgör med nu gällande basbelopp 6 900 kr. tillhoppa 33 120 kr. för år, nämligen folkpension 6 210 kr. och ATP 26 910 kr., beräknat med maximalt antal pensionspoäng, vilket dagens riksdagsarvode ger. För hel ATP — folkpension är alltid hel — erfordras normalt 30 poängår räknade fr. o. m. år 1960 och intjänade t. o. m. det år, då 65-årsåldern uppnås. För den som är född 1914 eller tidigare räcker det dock med tjugu år. För personer födda 1915—1923 ökar poängårskravet för hel pension med ett år för varje årsgrupp och är sålunda 21—29 år.

För förtidspension och sjukbidrag gäller motsvarande bestämmelser.

Hel pension kan alltså endast utgå till den som är född 1914 eller senare. För personer födda 1913—1896 reduceras pensionen med en tjugondel för varje felande poängår.

För *familjepension* gäller väsentligt olika regler inom folkpensioneringen och tilläggspensioneringen. Reglerna härom är i huvudsak följande.

Änkepension från *folkpensioneringen* utgår till

1) änka som har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under sexton år, därest barnet vid mannens död stadigvarande vistades i makarnas hem eller hos änkan,

2) annan änka, då barn som nyss sagts ej finns, endast om änkan vid mannens död fyllt 36 år och äktenskapet varat i minst fem år.

Barnpension från folkpensioneringen utgår till barn, vars fader eller moder avlidit och som ej fyllt sexton år, dock ej om barnet var adopterat av annan än den avlidne eller dennes make.

Änkepensionen utgör vid nu gällande basbelopp 6 210 kr. för år, dock att om änkan i de fall som avses under 2) ovan ej uppnått 50 års ålder vid mannens död pensionen minskas med en femtondel för varje år varmed hennes ålder vid mannens död understeg 50.

Barnpensionen utgör 1 725 kr. för år och barn och utgår tills barnet uppnått 16 års ålder.

Änkepension från *tilläggspensioneringen* utgår till änka efter den försäkrade, om äktenskapet varat minst fem år och ingåtts senast den dag, då den försäkrade fyllde 60 år. Är dessa förutsättningar ej uppfyllda men den försäkrade efterlämnat barn som tillika är barn till änkan, har hon likväl rätt till änkepension.

Barnpension utgår till den försäkrades barn som ej fyllt 19 år.

Hel änkepension utgör för ensam änka vid nu gällande basbelopp och med maximalt antal pensionspoäng 10 764 kr. och, om barnpension utgår, 9 419 kr. för år.

Hel barnpension är för ensamt barn — då änka alltså ej finns — samma belopp som för ensam änka, 10 764 kr. för år. Finns änka utgör barnpensionen för ett barn 4 036 kr. och för varje barn utöver ett 2 691 kr. för år. Mellan flera barn delas det belopp lika, som tillkommer barnen.

Liksom beträffande ålders- och förtidspension kan hel änke- resp. barnpension inte utgå efter försäkrad, född före 1914.

Reglerna om visstidspension för ledamot av riksdagen innehåller i huvudsak följande.

Rätt till visstidspension har den som varit ledamot av riksdagen minst sex år och som vid mandatets upphörande uppnått 50 års ålder. Rätten till pension upphör om pensionstagaren ånyo blir ledamot av riksdagen

men föreligger eljest för tid från mandatets upphörande längst intill den månad varunder 67 års ålder uppnås.

Enligt särskilt bemyndigande ägde styrelsen för riksdagens förvaltningskontor för ledamot vars mandat upphörde i samband med enkammarriksdagens införande medgiva dispens såväl från de sex åren som från 50-årsgränsen.

Hel visstidspension tillkommer den som kan åberopa minst 20 riksdagsår och utgör för månad 40 procent av det vid varje tidpunkt gällande basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring, dvs. 2 procent för varje riksdagsår. Med nu gällande basbelopp, 6 900 kr., utgör sådan pension 33 120 kr. för år. Lägsta visstidspension — för sex riksdagsår — utgör 9 936 kr. för år.

Till i nästföregående stycke avsedd ledamot ägde styrelsen för förvaltningskontoret jämväl medgiva större pensionsbelopp än som följde av bestämmelserna.

För tid då den som är berättigad till visstidspension tillika uppbär förtidspension eller sjukbidrag enligt lagen om allmän försäkring, lön eller egenpension på grund av anställning i allmän tjänst eller pension på grund av riksdagsmannauppdraget — annan än visstidspension — skall visstidspensionen minskas med sålunda utgående förmån eller i förekommande fall ej utgå.

Med rätt till visstidspension är inte förenad någon motsvarande rätt för efterlevande. För dessa gäller lagen om allmän försäkring, ersättning från grupplivförsäkring för riksdagens ledamöter samt i vissa fall efterlevandepension från den särskilda riksdagsmannapensioneringen.

Visstidspensionen avlöses från 67-årsåldern antingen av enbart ålderspension från den allmänna försäkringen (ATP och folkpension) eller under vissa förutsättningar av sådan pension jämte särskild riksdagsmannapension.

Om de inledningsvis nämnda reglerna om särskild riksdagsmannapension m. m. förtjänar följande antecknas.

Riksdagsmannapension, som var den första pensionsformen för riksdagens ledamöter, avlöstes i princip 1960 av förmåner enligt lagen om allmän försäkring. Eftersom förmåner enligt denna lag, såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen för denna försäkring, inte kan utgå med fulla belopp för andra än dem som är födda 1914 eller senare måste den särskilda riksdagsmannapensioneringen behållas under en övergångstid. För denna pensionering räknas emellertid endast riksdagsår t. o. m. år 1960.

Rätt till riksdagsmannapension äger den som varit ledamot av riksdagen minst 8 år före år 1961, fyllt 65 år och upphört att vara ledamot.

När särskilda omständigheter därtill föranleder må styrelsen för riks-

dagens förvaltningskontor enligt ersättningsstadgan, utan hinder av vad ovan sägs, efter ansökan bevilja riksdagsmannapension för viss tid eller livstid åt den som varit ledamot av riksdagen minst 2 men ej 8 år före 1961 eller som inte fyllt 65 år.

Hel riksdagsmannapension tillkommer den som kan återopa minst 20 riksdagsår före 1961 och utgör i 1971 års pensionsnivå 22 140 kr. för år d. v. s. 1 107 kr. för år för varje riksdagsår.

Riksdagsmannapension samordnas efter vissa särskilda regler med tilläggspension — ej folkpension — enligt lagen om allmän försäkring eller lön eller egenpension på grund av anställning i allmän tjänst, om de sammanlagda förmånerna överstiger beloppet av en och en halv hel riksdagsmannapension (33 210 kr. år 1971). För den som ej är berättigad till någon ålderspension inom den särskilda riksdagsmannapensioneringens ram kan likväl utgå s. k. temporär pension mellan 65 och 67 års ålder. Denna pension skall i princip svara mot den blivande ATP-pensionen grundad enbart på ledamotskap av riksdagen.

Make efter den som varit ledamot av riksdagen minst 8 år äger rätt till efterlevandepension. Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor får dock, när särskilda omständigheter föreligger, bevilja pension till make efter den, som varit ledamot av riksdagen kortare tid än 8 år, samt till fränskild make. Huvudregeln för rätt till efterlevandepension är att äktenskapet skall ha ingåtts senast den dag ledamoten fyllt 60 år men dispens kan i särskilda fall meddelas från detta villkor. Vissa samordningsbestämmelser gäller.

Makepension utgår med hälften av det belopp som tillkommit eller skolat tillkomma ledamoten i form av riksdagsmannapension grundad på antalet vid frånfället uppnådda riksdagsår.

Hel makepension är alltså 11 070 kr. för år räknat.

Efterlevande barn eller adoptivbarn under 19 år till riksdagsledamot kan erhålla pension. Barnpension är 15 % av efterlevandemakepension, om sådan utgår, och eljest 40 % av pensionen för efterlevande make. Finns flera pensionsberättigade barn ökas dessa procenttal med 10 % för varje följande barn.

Hel barnpension, där efterlevande make finns, är alltså 1 660 kr. för år och för ett ensamt barn 4 428 kr. för år.

Även bestämmelserna om *avgångsersättning* bör i korthet beröras. Sådan skall utgå till den som varit ledamot av riksdagen minst tre år och som inte i samband med mandatets upphörande återgår till eller erhåller anställning i allmän tjänst och som inte heller blir berättigad till pension enligt ersättningsstadgan eller till förtidspension eller sjukbidrag enligt lagen om allmän försäkring. Avgångsersättningen utgör en engångsersättning och skall alltid motsvara tre månadsarvoden.

Överväganden och förslag

I samband med sitt förslag till 1970 års riksdag om vissa ändringar i ersättningsstadgan bl. a. beträffande visstidspensioneringen för riksdagens ledamöter framhöll styrelsen att det vid en översyn av ersättningsstadgan torde vara befogat att granska det ganska invecklade regelsystemet i sin helhet. Vidare framhölls att man i det sammanhanget borde beakta de överläggningar som för det dåvarande pågick om ett mera allmänt införande på arbetsmarknaden av kompletteringspensioner till allmän tilläggspension och folkpension. Dessa överläggningar är numera slutförda och uppgörelse har träffats mellan LO och SAF om sådana kompletteringspensioner. Dessa utgöres av såväl en särskild pension mellan 65 och 67 års ålder, vilken sistnämnda är den inom den allmänna pensioneringen gällande normala pensionsåldern, som ett pensions-tillägg fr. o. m. denna ålder. På samma sätt som vid införandet av den allmänna tilläggspensioneringen, ATP, förutsätter uppgörelsen ett successivt inväxande i pensionsrättigheterna.

För riksdagens ledamöter gäller, som framgår av redogörelsen för gällande bestämmelser, att pensionsfrågan liksom för övriga medborgare i första hand är löst genom den allmänna försäkringen. Som komplettering finns *dels* den 1968 införda visstidspensioneringen som har samband med riksdagsuppdragets speciella karaktär, *dels* den s. k. temporära pensionen mellan 65 och 67 år, motsvarande den inom LO-SAF-området nu införda särskilda pensionen och *dels* slutligen den kvardröjande särskilda riksdagsmannapensioneringen grundad på riksdagsmannaår före 1961. Vissa familjepensionsförmåner kan också utgå inom den sistnämnda pensioneringen.

Tidpunkten torde nu vara inne för att införa ett såvitt möjligt enhetligt system för de kompletteringspensioner, som bör utgå till riksdagens ledamöter. Att riksdagsmannaupdraget inte kan betraktas som en bisyssla har fastslagits i tidigare sammanhang, bl. a. när visstidspensioneringen infördes. Efter enkammarriksdagens tillkomst torde arbetsbördan ha ökat ytterligare. Riksdagsledamot synes alltså bära jämföras med arbetstagare i allmänhet i vårt land när det gäller pensionskydd. Specialregler torde dock alltså bära finnas med hänsyn till riksdagsmannaupdragets speciella karaktär. Vissa paralleller har redan i detta sammanhang dragits med de heltidsengagerade kommunala förtroendemännen. Någon anledning till ändring i detta synsätt torde inte förefinnas. Lika litet nu som tidigare föreligger emellertid enligt styrelsens mening skäl för att dra parallellen fullt ut, när det gäller förutsättningar för rätt till pension och sättet att bestämma pensionens storlek.

En utgångspunkt för styrelsens arbete med att åstadkomma ett nytt pensionssystem för riksdagens ledamöter har sålunda främst varit att

ernå en anpassning av de nuvarande reglerna till dels de förändringar som skett genom tillkomsten av enkammarriksdagen, dels uppgörelsen som skett inom LO-SAF-området. Målsättningen har varit att åstadkomma ett system som kan ersätta det nuvarande regelsystemet för dem som vid det nya systemets tillkomst är ledamöter av riksdagen. En strävan har också varit att skapa ett från administrativ synpunkt enkelt system, som är lätt att tillämpa.

Inom personalpensioneringen finns i dag två system för komplettering av den allmänna pensionen. Det s. k. bruttosystemet gäller för stats- och kommunalanställda medan det s. k. nettosystemet gäller för arbetsmarknaden i övrigt. Med bruttosystemet når man i princip fullständig överensstämmelse med den totala pensionsnivå man kommit överens om men det förutsätter samtidigt en individuell uppföljning vid varje tidpunkt av den allmänna pensionen och förändringar i densamma t. ex. på grund av ändrat civilstånd. Dessutom erbjuder det stora svårigheter att göra förståeligt för den enskilde hur bruttosystemet fungerar. Bakom nettosystemet ligger en uppskattning av den allmänna pensionens storlek i procent av den pensionsgrundande lönen. Resultatet blir här inte lika exakt som bruttosystemet men förutsätter mindre bundenhet hos samma arbetsgivare och föranleder mindre administration. För riksdagens ledamöter torde med hänsyn bl. a. till riksdagsmannaupdragets speciella karaktär nettosystemet vara att föredra.

Förvaltningsstyrelsen föreslår alltså att för riksdagens ledamöter införas ett pensionssystem, som intagits i det bifogade förslaget till ny ersättningsstadga, och vill i anslutning härtill anföra följande.

Det föreslagna nya pensionssystemet för riksdagens ledamöter förutsätter, eftersom det är uppbyggt som ett nettosystem, att några avsevärda förändringar inte genomförs beträffande den allmänna pensioneringen. Skulle detta bli fallet bör skyldighet föreligga för riksdagsledamot att underkasta sig de förändringar av pensionssystemet som kan befinnas påkallade med anledning därav.

Ledamöter av riksdagen skall ha rätt till *e g e n p e n s i o n* i form av ålders-, sjuk- och visstidspension och *f a m i l j e p e n s i o n* för efterlevande make och barn samt i vissa fall särskild änkepension. För rätten till pension har uppställts vissa villkor i fråga om pensionsålder, antal riksdagsår och för visstidspension även viss minimiålder.

Pensionsåldern, dvs. den tidpunkt då rätt till ålderspension inträder och efter vilken tjänstgöring i riksdagen inte får medräknas för bestämmande av pensionens storlek, bör liksom hittills vara 65 år. Med hänsyn till att endast antalet hela riksdagsår beaktas i sammanhanget föreslås att pensionsåldern inträder vid utgången av det riksdagsår, varunder 65-årsåldern uppnås. Motsvarande reglering finns t. ex. inom skolområdet, där utgången av läsåret är avgörande för pensionsålderns inträde.

För rätt till pension gäller i dag visst minsta *antal riksdagsår*, åtta riksdagsår för den särskilda riksdagsmannapensionen och sex riksdagsår för visstidspensionen, medan det för den temporära pensionen räcker med två år, varav någon del efter fyllda 60 år. Styrelsen har stannat för att minst sex riksdagsår i princip skall vara villkor för rätt till pensionsförmån, såväl ålders- och visstids- som familjepension. Något villkor om minsta antal riksdagsår bör dock inte gälla den som vid uppnåendet av pensionsåldern allttjämt är ledamot av riksdagen. S. k. riskpensionsskydd bör också föreligga utan sådant villkor. Sålunda föreslås att rätt till familjepension och särskild änkepension skall föreligga om ledamot avlider under pågående mandatperiod även om antalet riksdagsår inte uppgår till sex. Rätt till sjukpension föreslås också få utgå oberoende av antalet uppnådda riksdagsår för den som frånträder sitt uppdrag och tillerkännes hel förtidspension eller helt sjukbidrag enligt lagen om allmän försäkring.

För att vid mandatets upphörande kunna erhålla visstidspension erfordras enligt nu gällande bestämmelser att ledamoten, förutom att kunna åberopa sex riksdagsår, uppnått 50 års ålder. Styrelsen finner denna åldersgräns lämpligt avvägd och har inte funnit anledning att föreslå någon ändring av densamma.

Vad angår den föreslagna *pensionens nivå* må erinras om att inom det nuvarande systemet inte finns något direkt samband mellan pensionens storlek och riksdagsmannaarvodet. I likhet med vad som gäller inom personalpensioneringen i övrigt har ett sådant samband nu föreslagits. Pensionsunderlaget skall alltså utgöra det vid varje tidpunkt utgående riksdagsmannaarvodet för månad. Pensionen skall stå i viss relation till detta. Härigenom uppnås också en automatisk *värdebeständighet* av utgående pensioner. För den närmare bestämningen av denna relation redogörs nedan vid beskrivningen av de olika pensionsförmånerna.

För storleken av en pension är också avgörande den tid som skall erfordras för att hel pension skall få utgå. För ledamot av riksdagen erfordras 20 riksdagsår för såväl hel riksdagsmannapension som hel visstidspension. Inom personalpensioneringen är detta krav i allmänhet 30 tjänstår, dock att för de heltidsengagerade kommunala förtroendemännen, statsråden och vissa statliga och kommunala förordnadtjänstemän endast erfordras 12 år för hel pension. I samband med visstidspensionens införande för riksdagens ledamöter och därefter har med hänvisning särskilt till de heltidsengagerade kommunala förtroendemännen röster motionsvägen höjts för att antalet för hel pension erforderliga riksdagsår skulle sänkas. Även konstitutionsutskottet har 1968 och 1970 uttalat att goda skäl kunde anföras för en lägre gräns än 20 riksdagsår. Emellertid anser styrelsen, såsom i det föregående anförts, att parallellen med dessa kommunala förtroendemän inte bör dras så långt att någon väsentlig förkortning av den angivna tidsregeln genomföres

för riksdagsledamöternas del. Styrelsen har alltså för sin del funnit den nuvarande tidsregeln i och för sig lämplig. Med hänsyn till att mandatperioden numera är tre och inte fyra resp. åtta år, torde det dock vara lämpligt att antalet för hel pension erforderliga riksdagsår utgör en multipel av tre. Det föreslås därför att tidsgränsen sätts till 18 uppnådda riksdagsår. I riskpensionsfallen — sjuk- och vissa familjepensionsfall — har det dock ansetts skäligt att, såsom för andra arbetstagare, häri får inräknas även till pensionsåldern återstående tid.

Hel egen pension föreslås i enlighet med vad som gäller inom personalpensioneringen utgöra före 67 års ålder 65 procent och fr. o. m. 67 års ålder 10 procent av pensionsunderlaget. Hel pension före 67 års ålder blir 33 984 kr. för år i 1971 års arvodesnivå. För den som inte kan återropa minst 18 riksdagsår minskas detta belopp med en artondel för varje felande riksdagsår. Lägsta pension blir alltså — för sex riksdagsår — före 67 års ålder 11 328 kr. för år. Fr. o. m. 67 års ålder blir de totala pensionsförmånerna för hel pension räknat efter basbeloppet 6 900 och 1971 års riksdagsarvode (folkpension 6 210 + ATP 26 910 + riksdagspension 5 232 =) 38 352 kr. för år. För ledamot som är född före 1914 och som på grund härav inte kan intjäna hel tilläggspension bör fr. o. m. 67 års ålder utöver de 10 procenten utgå 2,6 procent av pensionsunderlaget för varje år ledamoten är född före 1914. En motsvarande reglering gjordes när den s. k. ITP-planen infördes på den enskilda arbetsmarknaden i samband med tillkomsten av den allmänna tilläggspensionen.

Rätten att uppbära egenpension bör givetvis upphöra om pensions-tagaren ånyo blir ledamot av riksdagen.

Familjepension, vid sidan av de förmåner som den allmänna försäkringen ger, förekommer i full utsträckning inom den statliga och kommunala personalpensioneringen. Inom den enskilda sektorn utgår familjepension däremot endast i vissa fall, där änkepension inte kan utgå från den allmänna försäkringen, samt för inkomster som överstiger $7\frac{1}{2}$ basbelopp, dvs. den maximiinkomst för vilken pensionspoäng får beräknas inom ATP-försäkringen. För riksdagsledamot finns i dag familjepensionsrätt i vad avser mandattid före 1961. Med hänsyn härtill och med beaktande av de familjepensionsförmåner som kan utgå för de stats- och kommunalanställda har styrelsen ansett att viss kompletteringspension bör föreligga även i familjepensionshänseende. Förmånerna bör gälla efterlevande make — alltså även änkring i likhet med regleringen för de statsanställda — samt barn som inte uppnått 19 års ålder. För efterlevande make har uppställts det inom personalpensioneringen allttjämt gällande villkoret, att äktenskapet ingåtts senast den dag ledamoten fyllt 60 år. Emellertid bör möjlighet finnas för förvaltnings-

styrelsen att medge dispens härifrån bl. a. i sådana fall där makarna tidigare varit gifta med varandra eller den efterlevande maken förlorat en tidigare familjepension vid det senare äktenskapets ingående. Förvaltningsstyrelsen bör också äga att medge familjepension åt frånskild hustru. Därvid förutsättes att Kungl. Maj:ts praxis i motsvarande fall kommer att vara normerande.

Hel familjepension till ensam änka, änking eller ensamt barn föreslås utgöra 5 procent av pensionsunderlaget eller 2 616 kr. för år. Härigenom skulle de sammanlagda familjepensionerna för den som äger uppbära folkpension och ATP bli ungefär desamma som dem som utgår till änka efter statstjänsteman i samma löneläge som riksdagsledamot. För två eller flera pensionsberättigade efterlevande utgör det föreslagna beloppet 10 procent av pensionsunderlaget eller 5 232 kr. för år. Om fler än två pensionsberättigade finns föreslås ej någon ytterligare ökning i förhållande till antalet förmånstagare, enär förmånerna då skulle komma att överstiga vad som för motsvarande fall utgår för stats- och kommunalanställda.

På samma sätt som beträffande egenpensionen bör familjepensionen ökas för änka och barn till den som är född före 1914.

Inom den allmänna försäkringen gäller, såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen, i vissa fall som villkor för änkepension, att äktenskapet varat fem år. Motsvarande villkor finns inte inom personalpensioneringen. Här föreslås därför en särskild änkepension, motsvarande, för hel pension räknat, vad som skulle ha utgått i allmän tilläggspension.

Såsom närmare angivits i föregående avsnitt om arvodena skall arvode i princip utgå till alla, oberoende av andra inkomster, även pensionsinkomster. Detsamma bör gälla pension på grund av uppdrag som ledamot av riksdagen. Undantag härifrån måste dock liksom beträffande arvodet göras för vissa samtidigt utgående socialförsäkringsförmåner på grund av sjukdom. I särskilda anvisningar till stadgan, som förvaltningsstyrelsen föreslås få utfärda, torde bl. a. böra föreskrivas vad som skall iakttas, om förtidspension eller sjukbidrag minskats på grund av att yrkesskadelivränta uppbäres samtidigt.

I gällande regler om avgångsersättning föreslås två ändringar. För att mildra tröskeleffekten av kravet på 50 år för visstidspension föreslås att avgångsersättning skall utgå med sex månadsarvoden till den som vid mandatets upphörande fyllt 40 år. Vidare föreslås, i likhet med vad som föreslagits beträffande arvode och pension, att ersättningen skall utgå till alla som i övrigt uppfyller kraven oberoende av om återgång sker till allmän tjänst eller ej. Normerande för ersättningens bestämmande bör vara det månadsarvode som gällde omedelbart innan uppdraget som riksdagsledamot upphörde.

De nya pensionsbestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 1972 och gälla för den som då är ledamot av riksdagen, om han inte anmäler att han vill kvarstå på de äldre bestämmelserna. En sådan valmöjlighet bör skäligen medgivas enär gjorda beräkningar visat att det i vissa fall kan bli högre pensionsförmåner enligt nu gällande bestämmelser för den som kan åberopa många riksdagsår före 1961. Tablå med vissa jämförelsesiffror bifogas (*bilaga 1*). Valmöjligheten bör kvarstå tills ansökan görs om pension och bör som en följd härav även kunna utövas av efterlevande.

För ledamot som lämnat riksdagen före den 1 januari 1972 skall äldre regler gälla.

Slutligen skall ett par speciella frågor beröras som övervägts av styrelsen.

En av dessa gäller *talmannens pensionsförmåner*. Som nämnts förut erhåller talmannen arvode som motsvarar lönen till statsråd. Styrelsen har övervägt om han även i pensionshänseende bör ha samma förmåner som statsråd. Detta skulle bl. a. innebära att pensionsrätt skulle inträda efter sex år. Styrelsen har stannat för att inte framlägga något förslag i denna riktning. Härvid har styrelsen bl. a. beaktat att talmannens ställning och befogenheter ingår som ett centralt led i grundlagberedningens överväganden om statschefens ställning. En reglering av hans ekonomiska förmåner, som går utöver vad som föreslogs av 1969 års organisationsutredning, syns redan med hänsyn härtill olämplig. Frågan kan, om det anses påkallat, tas upp till förnyad prövning sedan ställning tagits till grundlagberedningens blivande förslag.

Enligt styrelsens nu framlagda förslag kommer sålunda talmannen att i pensionshänseende jämställas med övriga ledamöter av riksdagen.

Ett annat spørsmål gäller *vissa övergångsfall i samband med enkammarreformen*. Hade förvaltningsstyrelsens förslag till ersättningsstadga vunnit tillämpning fr. o. m. den 1 januari 1971, hade visstidspension eller avgångsersättning kunnat beviljas då avgående ledamot, som återgått till allmän tjänst. Styrelsen har emellertid inte funnit sig böra föreslå att visstidspension får utgå retroaktivt från nämnda tidpunkt. Frågan om eventuell samordning av annan inkomst med visstidspension bör nämligen få prövas utanför riksdagen och med sikte på blivande visstidspensioner. Styrelsen finner det däremot rimligt att den, som lämnat riksdagen vid årsskiftet 1970—1971 till följd av enkammarreformen och som inte kunnat utfå visstidspension eller avgångsersättning på grund av gällande samordningsregler, kan erhålla särskild avgångsersättning i efterhand. Sådan ersättning bör motsvara tre månadsarvoden av den storlek som gällde vid avgången. Riksdagens förvaltningsstyrelse bör erhålla bemyndigande att efter särskild framställning kunna besluta härom.

Hemställan

Riksdagens förvaltningsstyrelse hemställer
att riksdagen

1. antar det som *bilaga 2* till denna framställning fogade förslaget till ersättningsstadga för riksdagen;
2. bemyndigar riksdagens förvaltningsstyrelse att medge särskild avgångsersättning i vissa övergångsfall enligt vad som anförts i framställningen.

I handläggningen av detta ärende har deltagit, förutom undertecknad ordförande, herrar Larsson i Staffanstorps, Wörnbergs, Adamssons och Ullstens, fröken Sandells, fru Kristenssons samt herrar Augustssons och Anderssons i Knäred.

RIKSDAGENS FÖRVALTNINGSSTYRELSE

På styrelsens vägnar

HENRY ALLARD

/Magnus Huss

Reservation

av fröken Sandell

Beträffande villkoret att makepension icke kan utgå i fall där äktenskapet ingåtts efter 60-årsålderns inträde ber jag att få avlämna reservation. Såsom tidigare motionär i ämnet i riksdagen vidhåller jag min där framförda mening att en lämplig ålder för äktenskaps ingående inte bör föreskrivas vare sig i lag eller stadga och föreslår därför

att bisatsen i andra meningen i 19 § utgår och att paragrafen i denna del får följande lydelse:

19 §

Familjepension utgår efter den som vid sin död var ledamot av riksdagen eller berättigad till egenpension enligt 16 §. Den tillkommer efterlevande make samt efterlevande barn som ej uppnått 19 års ålder, dock ej barn som vid ledamotens död var adopterat av annan än maken.

Särskilt yttrande

av fröken Sandell

Principen om pensionsrätt grundad enbart på civilstånd börjar alltmer ersättas av familjepensionsprincipen, dvs. pension skall utgå såsom försörjningsbidrag vid förekomsten av barn. 1962 års pensionsförsäkringskommitté föreslår i sitt betänkande SOU 1971: 19 riktlinjer för en framtida reform där nuvarande makepensioner ersätts med familje- eller försörjarpension. Jag delar helt denna nya princip men då pensionskommitténs förslag ännu någon tid kommer att stanna på diskussionstadiet anser jag det inte lämpligt att nu föreslå — och kanske skapa strid omkring — en sådan förändring beträffande riksdagens pensionsbestämmelser, vilka ju rör en liten grupp och lätt kan anpassas till vad som genom lagstiftning kan bli gällande i framtiden.

Beräkning i 1971 års nivå av riksdagsmannapension enl. övergångsbestämmelserna till ersättningsstadgan, allmän tilläggspension och folkpension för ledamöter, födda nedanstående år och med minst åtta riksdagsår före 1961 (kol. 1—4) samt riksdagsmannapension enligt förslag till ny ersättningsstadga (kol. 5—7).

- Förutsättning: 1. att ingen ledamot uppstår lön eller pension p. g. a. anställning i allmän tjänst
 2. att medelpoängen vid beräkning av ATP är 6,5 poäng och basbeloppet 6 900 kr.
 3. att riksdagsmannapensionen (enl. kol. 1) beräknats med hänsyn till ersättningsstadgans samordningsregler vid samtidigt innehav av tilläggspension enligt lagen om allmän försäkring (ATP)

Född år	Antal år enl. övergångsb. ¹⁾	ATP-grundande år	Pension från 67 år						Antal tillgodoräknade år enl. nytt förslag (§ 15)	Pensionsgrundande år	Pension från 67 år			
			enl. övergångsb. före samordn.	enl. övergångsb. efter samordn.	ATP	summa kr.	FP för en-samstående	totalt kol. 1+2+3 kr.			enligt § 17 i förslaget	enligt kol. 2+3	totalt kol. 5+6 kr.	kol. 7 jämf. med kol. 4
1900	1942—1960=19	5	21 033	21 033	6 728	27 761	6 210	33 971	1942—1965	18	24 264	12 938	37 202	+ 3 231
1901	1941—1960=20	6	22 140	22 140	8 073	30 213	6 210	36 423	1941—1966	18	22 896	14 283	37 179	+ 756
1902	1945—1960=16	7	17 712	17 712	9 419	27 131	6 210	33 341	1945—1967	18	21 540	15 629	37 169	+ 3 828
1902	1953—1960=8	7	8 856	8 856	9 419	18 275	6 210	24 485	1953—1967	15	17 952	15 629	33 581	+ 9 096
1905	1941—1960=20	11	22 140	18 409	14 801	33 210	6 210	39 420	1941—1970	18	17 460	21 011	38 471	— 949
1905	1953—1960=8	11	8 856	8 856	14 801	23 657	6 210	29 867	1953—1970	18	17 460	21 011	38 471	+ 8 604
1906	1946—1960=15	12	16 605	16 605	16 146	32 751	6 210	38 961	1946—1971	18	16 104	22 356	38 460	— 501
1906	1949—1960=12	12	13 284	13 284	16 146	29 430	6 210	35 640	1949—1971	18	16 104	22 356	38 460	+ 2 820
1907	1948—1960=13	13	14 391	14 391	17 492	31 883	6 210	38 093	1948—1972	18	14 748	23 702	38 450	+ 357
1908	1947—1960=14	14	15 498	14 373	18 837	33 210	6 210	39 420	1947—1973	18	13 380	25 047	38 427	— 993
1909	1953—1960=8	15	8 856	8 856	20 183	29 039	6 210	35 249	1953—1974	18	12 024	26 393	38 417	+ 3 168
1910	1941—1960=20	16	22 140	11 682	21 528	33 210	6 210	39 420	1941—1975	18	10 668	27 738	38 406	— 1 014
1910	1953—1960=8	16	8 856	8 856	21 528	30 384	6 210	36 594	1953—1975	18	10 668	27 738	38 406	+ 1 812
1911	1943—1960=18	17	19 926	10 336	22 874	33 210	6 210	39 420	1943—1976	18	9 312	29 084	38 396	— 1 024
1912	1953—1960=8	18	8 856	8 856	24 219	33 075	6 210	39 285	1953—1977	18	7 944	30 429	38 373	— 912
1913	1949—1960=12	19	13 284	7 645	25 565	33 210	6 210	39 420	1949—1978	18	6 588	31 775	38 363	— 1 057
1914	1950—1960=11	20	12 177	6 300	26 910	33 210	6 210	39 420	1950—1979	18	5 232	33 120	38 352	— 1 068
1915	1951—1960=10	21	11 070	6 300	26 910	33 210	6 210	39 420	1951—1980	18	5 232	33 120	38 352	— 1 068
1915	1953—1960=8	21	8 856	6 300	26 910	33 210	6 210	39 420	1953—1980	18	5 232	33 120	38 352	— 1 068
1916	1951—1960=10	22	11 070	6 300	26 910	33 210	6 210	39 420	1951—1981	18	5 232	33 120	38 352	— 1 068
1917	1953—1960=8	23	8 856	6 300	26 910	33 210	6 210	39 420	1953—1982	18	5 232	33 120	38 352	— 1 068
1918	1953—1960=8	24	8 856	6 300	26 910	33 210	6 210	39 420	1953—1983	18	5 232	33 120	38 352	— 1 068
1919	1951—1960=10	25	11 070	6 300	26 910	33 210	6 210	39 420	1951—1984	18	5 232	33 120	38 352	— 1 068

¹ 1960 dubbelräknas.

Bilaga 2

Förslag till

Ersättningsstadga för riksdagen**Inledande bestämmelser**

1 §

Till ledamotskap av riksdagen är knutna de ekonomiska förmåner som anges i denna stadga.

2 §

Bestämmelserna i 3—13 §§ äger tillämpning på riksdagsledamot från och med ingången av den månad, då han skall taga plats i riksdagen, till och med utgången av den månad, då han upphör att vara ledamot, dock ej för tid innan han blev ledamot.

Pension enligt denna stadga utgår från och med den dag, då rätten att uppbära pension inträder, till och med den dag, då en månad förflutit efter pensionstagarens död, eller, om pensionsrätten upphör av annan anledning, till och med utgången av den månad, varunder rätten upphört. Den som är ledamot av riksdagen kan inte samtidigt uppbära egenpension enligt denna stadga.

Arvode

3 §

Arvode utgår med belopp för månad som motsvarar två tredjedelar av lönen till statstjänsteman i löneklass I på löneplan C. Talmannen erhåller därutöver ett så stort belopp, att de sammanlagda arvodesförmånerna motsvarar lönen till statsråd.

Vid tillämpning av lagen om allmän försäkring skall arvodet anses som inkomst av anställning och ledamot anses som arbetstagare.

4 §

Ledamot och suppleant i utrikesnämnden, riksdagens lönelegation och riksdagens besvärsnämnd erhåller särskilt arvode med 200 kronor för varje sammanträde som bevistas under tid då session ej pågår.

5 §

Sjukpenning jämte barntillägg, som tillkommer ledamot, skall uppbäras i den ordning som anges i 3 kap. 16 § andra stycket lagen om allmän försäkring (arbetsgivarinträde).

Avdrag från arvodet skall göras för sjukbidrag eller förtidspension, som utgår enligt lagen om allmän försäkring.

6 §

Beviljas ledamot ledighet under mer än femton dagar i följd av annat skäl än offentligt uppdrag, skall avdrag göras från arvodet med två tredjedelar från och med den sextonde dagen.

Traktamente

7 §

Ledamot, som är bosatt på längre avstånd än 70 kilometer fågelvägen från riksdagshuset, erhåller för tid då session pågår traktamente, beräknat efter det lägsta belopp för dygn som tillkommer statlig förrättningsman med eget hushåll.

Traktamente utgår dock ej till ledamot som är statsråd.

8 §

Annan ledamot, som är bosatt på längre avstånd än 15 kilometer fågelvägen från riksdagshuset, kan av riksdagens förvaltningsstyrelse tillerkännas traktamente med högst det belopp som följer av 7 §.

9 §

Är ledamot frånvarande mer än femton dagar i följd, skall avdrag göras från traktamente med hälften från och med den sextonde dagen. Har frånvaron ej upphört efter nittio dagar, skall något traktamente ej längre utgå.

Kostnadsersättning

10 §

Kostnadsersättning utgår med 300 kronor för månad.

Reseförmåner

11 §

Ledamot äger anlita inrikes järnvägar och statliga busslinjer på riksdagens bekostnad.

12 §

Ledamot som erhåller helt traktamente äger på riksdagens bekostnad anlita flyg för resa mellan hemorten och riksdagsorten under tid då session pågår samt till och från session.

Ledamot som är bosatt utanför den valkrets, för vilken han blivit vald, äger varje år under tid då session pågår anlita flyg på riksdagens bekostnad för tio resor mellan riksdagsorten och valkretsen.

13 §

I föreskrifter som meddelas enligt 26 § kan bestämmas, att ledamot äger anlita även annat färdmedel på riksdagens bekostnad.

Egenpension

14 §

Pensionsförmånerna är ålders-, sjuk- och visstidspension.

Pensionsåldern inträder vid utgången av det riksdagsår varunder ledamoten uppnår 65 års ålder.

Pensionsunderlaget utgörs vid varje tidpunkt av det arvode för månad som utgår till ledamot.

15 §

För hel pension fordras 18 riksdagsår. Endast år före uppnådd pensionsålder tillgodoräknas.

Då fråga är om sjukpension, inräknas utöver antalet uppnådda riksdagsår även de år som återstår till pensionsåldern.

16 §

Ålderspension utgår vid uppnådd pensionsålder eller vid den senare tidpunkt då mandatet upphör. För den som lämnat riksdagen före pensionsåldern föreligger dock rätt till ålderspension endast om han uppnått minst sex riksdagsår.

Sjukpension utgår till ledamot som före pensionsåldern frånträder sitt uppdrag på grund av sjukdom och erhåller helt sjukbidrag eller hel förtidspension enligt lagen om allmän försäkring.

Visstidspension utgår till den som varit ledamot minst sex år och vid mandatets upphörande uppnått 50 år men ej pensionsåldern och som ej är berättigad till sjukpension.

17 §

Hel egenpension utgör för månad före 67 års ålder 65 procent och från och med 67 års ålder 10 procent av pensionsunderlaget. För ledamot som är född före 1914 ökas sistnämnda procenttal med 2,6 procent för varje år han är född före 1914.

Uppgår antalet riksdagsår inte till 18, utgår så stor del av hel egenpension som svarar mot antalet riksdagsår.

18 §

Från egenpension före 67 års ålder avdrages vad ledamoten är berättigad att uppbära i form av sjukpenning, sjukbidrag eller förtidspension enligt lagen om allmän försäkring, sjukpenning dock endast om den börjat utgå vid pensionstillfället.

Utgår ej hel pension minskas avdrag i motsvarande mån som pensionen.

Familjepension

19 §

Familjepension utgår efter den som vid sin död var ledamot av riksdagen eller berättigad till egenpension enligt 16 §. Den tillkommer efterlevande make, under förutsättning att äktenskapet ingåtts senast den dag ledamoten fyllt 60 år, samt efterlevande barn (adoptivbarn) som ej uppnått 19 års ålder, dock ej barn som vid ledamotens död var adopterat av annan än maken.

Särskild änkepension utgår till änka som omfattas av första stycket, om hon ej erhåller änkepension enligt tilläggs pensioneringen inom den allmänna försäkringen.

Riksdagens förvaltningsstyrelse kan bevilja skälig pension till fränskild make ävensom till efterlevande make oaktat äktenskapet ingåtts senare än som sagts i första stycket.

20 §

Hel familjepension utgör för månad, för en förmånsberättigad (make eller barn) 5 procent av pensionsunderlaget och för två eller flera förmånsberättigade 10 procent av pensionsunderlaget.

Om ledamoten var född före 1914, skall för varje år han var född före detta år de angivna procenttalen ökas med 1,04 procent för änka och med 0,26 procent för varje barn. Ökning skall dock ske med 1,04 procent för ett barn, om ledamoten inte efterlämnade änka.

Om mer än en förmånsberättigad finns, fördelas familjepensionen så att make alltid erhåller vad som skolat utgå till en förmånsberättigad. Mellan flera barn delas lika.

Hel särskild änkepension utgör för månad 21 procent av pensionsunderlaget.

21 §

Från särskild änkepension avdrages livränta som med anledning av dödsfallet utgår till änkan på grund av obligatorisk yrkesskadeförsäkring eller på grund av staten åliggande ersättningskyldighet.

22 §

Bestämmelserna i 14 § tredje stycket, 15 § första stycket, 17 § andra stycket samt 18 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

Vid fastställande av pension efter den som vid sin död var ledamot av riksdagen eller uppbar sjukpension äger även 15 § andra stycket motsvarande tillämpning.

23 §

Rätten till familjepension och särskild änkepension upphör för make vid ingående av nytt äktenskap.

Avgångsersättning

24 §

Avgångsersättning utgår till den som varit ledamot av riksdagen minst tre år och som vid mandatets upphörande ej erhåller pension enligt denna stadga. Ersättningen utgör sex månadsarvoden för den som vid mandatets upphörande uppnått 40 års ålder och eljest tre månadsarvoden.

Grupplivförsäkring

25 §

Ledamöterna är grupplivförsäkrade på riksdagens bekostnad. Reglementet den 14 december 1962 (nr 698) om statens grupplivförsäkring äger motsvarande tillämpning.

Tillämpningsföreskrifter m. m.

26 §

Riksdagens förvaltningsstyrelse äger meddela de beslut och föreskrifter som erfordras vid tillämpningen av denna stadga.

Denna stadga träder i kraft den 1 januari 1972, då stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppdragets fullgörande upphör att gälla. Äldre bestämmelser skall dock alltså äga tillämpning i fråga om pensionsrätt som grundar sig endast på ledamotskap av riksdagen som upphört före den 1 januari 1972.

De nya pensionsbestämmelserna skall inte heller äga tillämpning i fråga om den som erhållit rätt till pensionsförmåner enligt de äldre bestämmelserna och kvarstår som ledamot av riksdagen efter den 1 januari 1972, om önskemål därom anmäls hos riksdagens förvaltningskontor senast i samband med ansökan om pension.

